

magyar nyelv előmozdítására irányult. 1827-ben adta ki a „Magyar nyelvbeli előadás tudományát”, mely 1837-ben második s 1847-ben harmadik kiadást ért, noha ekkor csak az első kötet jelent meg abból. Első kiadása a Marczibányi-jutalmat nyerte és a tudós társaságban is mindjárt ennek megalkulásakor kinevezett rendes tagságra érdemesítette. Kisebb értekezései a történelem, nyelvészet és természettudományok köréből a „*Tud. Gyűjtemény*”, „*Muzarion*”, a „*M. Akadémia Évkönyvei*”, „*Athenaeum*”, „*Uj Magyar Múzeum*” stb. vállalatokban jelentek meg.*)

Hosszu élete zajtalan munkában folyt le. Folyton tanulmányainak élt és a meddő felekezeti vitát — pap léte is — átengedte másoknak; örövendett irodalmunk gyarapodásának, gyönyörködött régiségeiben s a míg ereje és ideje engedte: dolgozott kitarással és hűen.

Legyen áldott emlékezet!

Eö.

Falun.

Elhagytam a város önző, vad lúrmáját,
Békés föld alatt, csendes falun élek.
Szívem sebe nem fáj, nincs panaszom többé,
Ujra feltámadnak bennem a remények.
Ez a tiszta napfény, mely a lombon reszket,
Ez a balzsamos lég meggyógyítanak, érzem.
Trónod előtt állok örök, szent természet,
S mosolygó arcodat gyönyörködve nézem.

Hiszem a te trónod nem királyok trónja,
Hol csak szolgáltság hájtja meg a tétet,
Melyhez alázattal és csüggeni kell lépni.
S büszkén, emelt fővel odalépni vétek:
A te trónod előtt megjelenhet bárki,
Ráborulhat bátran szerető szivedre,
Te nem utasítasz senkit el magadtól,
A ki melletted van, nincs az számkivetve.

Hiába mondják, hogy nem te vagy az isten,
En hiszem, hogy te vagy; nem éjt meg a kétség.
Sejtetek, éreztek minden változatban,
S mindenütt meglátom kezéd működését.

*) Egy gondos kéz nyomán alkalmunk van közölhetni Biticz összes műveinek jegyzékét, melylyel könyvésztünkhez érdekes adatokot vélünk nyújthatni.

I. *Nyelvészetek*: 1. A magyar nyelvbeli előadás tudománya. Pest, 1827. — 2. Magyar nyelvstudomány 2. kötet. Pest, 1837. — 3. Ennek 3-dik kiadásából az első kötet. Kézszeg, 1847. — 4. Képes kifejezés. (Muzarion Uj foly. I. kötet, 1833.) — 5. Gazdasági szótár. Szombathely, 1831. — 6. *Történelmi*: 6. A vendégekéről. (Tudom. Gyűjt. 1819. III. kötet.) — 7. Hazánkban nincsenek Vandalok. (Tud. Gy. 1828. IX. k.) — 8. Két levél zalamegyei utasításból. (Tud. Gy. 1825. VI. k.) — 9. A Szombathelyen kiadott római régiségekről. (Tud. Gy. 1821. VIII. k.) — 10. A Szombathelyen kiadott és hg. Bathány által a nemzeti múzeumnak ajándékozott római régiségekről. (Tud. Gy. 1829. III. k.) — 11. Ezerevetelek a szombathelyi római régiségekről. (Tud. Gy. 1824. I. kötet.) — 12. A szombathelyi kir. lyceum ismertetése. (Tud. Gy. 1819. XII. k.) — 14. Az újságvelevek és tudom. folyóiratok eredetéről. (Tud. Gy. 1821. XII. k.)

III. *Természet- és mennyiségtanok*: 15. Az égi háborúkról. (Tud. Gy. 1820. XII. k.) — 16. Kivonás ezen értekezésből: Das Polar-Eis. (Tud. Gy. 1818. XII. k.) — 17. Az ébreszről, alvásról és álmakról. (Tud. Gy. 1818. IX. k.) — 18. A kachemiri kecskének Franciaországba szállítása. (Tud. Gy. 1823. I. k.) — 19. A kőnégyzetéről. (Magy. Akad. Évkönyv. II. k.) — 20. A egkisebb négyzetek elvételéről. (M. A. Évkönyv. III. k.) — 21. A nagy számok törvényéről az ember szemli nyilatkozásaiban. (M. Akad. Értesítő. 1851.) — 22. Egyetemes Számstudomány. (Kézirat)

IV. *Bevezető*: 23. De Religio et Philosophiae relatione mutuae. Die natali Aug. Imp. et Regis A. Francisci I. ad juvenentum Philos. Lycei Reg. Sagar. dixit. Sabariae, 1822. — 24. Emlékezésűd Tittel Pál felett. (M. A. Évkönyv. II. k.) — 25. Emlékezésűd báró Szepessy Ignác felett. (M. A. Évk. IV. k.) — 26. Emlékezésűd Vass László felett. (M. A. Évk. VII. k.)

V. *Könyvtárlatok stb.*: 27. Philosophia critica elaborata. Auctore Simone Chmich. (Tud. Gy. 1817. VIII. k.) — 28. Adalberti Bresztynski Praelect. e Mathesi adplicata. (Tud. Gy. 1819. V. k.) — 29. A kis geometra. Irta Nagy Károly. (Athenaeum.) — 30. Rupp. Magyarország ekkorig ismeretes pénzei. Arpádi korszak. (Athen. 1842. 5-7. sz.) — 31. Nyilatkozat Luczenbacher urnak elleneszerveleire. (Athen. 1842. 26. sz.) — 32. Rupp. Magyarország ekkorig ismeretes pénzei. A vegyes házakbeli királyok korszaka. (Az „Eletképek”, „Irodalmi Or.”-ez. mellékletében. 1846.) — 33. Több, főképp régészeti czikk a „Közhasznú Esemérek Tárá”-ban. — 34. Collectio Antiquitatum et Numerum Ludov. Biticz. 1853. (Kézirat.) — 35. A Romy család sereg. Szombathely, 1856. — 36. Sz. Márton püspök születéséről. (Uj M. Múzeum. 1859. 491-500. lap.)

A mi csak létezik: törvényed alatt áll,
Nálad van az élet, nálad az enyészet,
A tenger viharját álmból te kelted,
S te altatod el a legutolsó férget.

Szeretlek, imádlak minden változatban,
Mert a tettetéstől ment vagy te egészen;
Szenny, salak nem éri soha szűzi arczod;
Mégolvad az végkép szerelmű szívedben.
Rajongok viharod és véseid után,
Csendes éjeidben áhitattal járok;
Értem haragodnak mennydörgő beszédét,
S tudom mért bökölnek felém a virágok.

Mint az üldözött vad hús forrás tövéhez,
Ugy menekül hozzád a védtelen árva,
S a te hű ölelben feltalálja mindazt,
A mit nem talált fel széles e világba.
Te család ajkára az első mosolygást,
Mig ártatlan lelke gyönyörökbe szédül,
S az utolsó könyvet, mely pilláján remeg,
Égő napugarad veszi le szeméről.

Rátalál kezre, kinek koble vezrik,
Tudja, hogy egyedül te segíthetsz rajta;
Te vagy a jóságunk romlatlan dajkája,
S a vigasztalásnak te vagy édes anyja.
Mit a fásult szívben összetört az élet,
A te kezűd újra felépíti benne —
Oh, mert te igaz vagy; igazabb vagy, mint a
Balsorsnak boszúja s az ember keserve!

Hozzád jöttem én is dicső, szent természet,
Melleknek sebet magányodba hoztam;
Bálványok díszítik a világ oltárát:
Itt altató dalhang, enyhe nyugalom van.
Sárral szennyezték be lelkeket. arcomat,
Tetszhalottá tettek a szegény keserű...
Idejöttem hozzád, hogy higgyek teobanad,
S megtanuljak újra remélni, szeretni!

Endrődi Sándor.

Ablakomból.

(Rajz.)

(Vége)

Augusztus elején egy estefelé — fél hét körül volt, s a nap már egészen elfordult utcajártól, — Georgiet (így neveztem őt magamban) láttam jöni az utcán alá felé, kezében volt a zenemű-tekercs most is, de ezuttal nem volt egyedül. Egy fiatal ember volt vele. Akármilyen állású ember lehetett, kereskedő, vagy orvos, vagy ügyvéd, vagy bármi más, kinézéséből lehetetlen volt kitalálnom. Magas volt s általában jó külsejű; de arca inkább gyöngösesre mutatott s egész alkata igen is gyöngéd volt férfinak. Georgie határozott főlényvel látszott birni fölötté szellemileg szintegy mint testileg. Valami tévovány vonatottság, mintha lábait húzná, volt a járásában, a mi nekem nem tetszett. Fejét lecsüggesztette s lassan járt; ez ugyan betegség következménye is lehetett, vagy abból az ohajtásból eredhetett, hogy minél hosszabban maradhasson Georgieval, vagy száz más okból és nem jellemgyöngöseségből, a minek én első tekintetre tulajdonítani hajlandó voltam. Talán fivére Georgienak, gondolám előbb; később azonban bizonyosnak tartottam, hogy kedvese, és hogy a leány is szerette őt.

Három hét telt el. Georgie reggeli járásai oly szabályosra maradtak, mint az óra járása. De este nem láttam többé, mikor egyszer észrevettem, hogy a fiatal ember, a kivel együtt láttam, közel lakik étellenemben. Naponkénti kimenetelei és hazatéréseiből azt következtettem, hogy valami irodában van alkalmazva. Ablakában szokta lenni a Georgie jövetelét, s mihelyt az utcasarkon befordulni látta, lesietett. Mosolylyal a kézzszorítással üdvözölték egymást s együtt mentek tovább. Körülbelül egy óranegyed múlva ő egyedül tért vissza s aztán tíz óra körül ment el hazul. Ez így tartott, míg csak a boros őszi napok be nem következtek, s az akáczfák sűrűen nem hullatták lombjaikat

az utcai járdára. Georgie mostanában nem igen pillantott fel rájuk; valószínűleg arra gondolt, hogy barátja mindjárt elébe jó.

A fiatal embert Arthurnak neveztem. Most, hogy naponként láttam s megfigyelhettem, jobb véleménynyel kezdék lenni felőle. Nem tartottam valami erőlyes jellemű embernek, a mi erőly lehetett is benne eredetileg, úgy látszott, a sok betegeskedés megtörte; de bizonyos értelmes kifejezés volt halvány, magas homlokán, a mi ellensúlyozni látszott arca alsóbb részének gyöngöseségét. Ugy képzelem, hogy Georgie, nőies hitében és szerelmében eszményítette őt, míg arca úgy tünt fel előtte, mint egy szelid angyalé, vagy mint szent Jánosé, oly szeretet- és jóság teljesnek. Magam is gyöngö és egykedvű létemre a férfiban az erőlyt becsülöm, mely uralkodni bír a körülmenyeken s azokat kizsákmányolni képes; Arthurban csak szelid jószagot találtam; azért, bár rokonszenvvel viseltem iránta, nem elégtét ki engemet a Georgie részére, a ki — úgy mondom magamnak — nagy és nemese életre látszott hivatva s a balsors csapásait ép oly nyugodtan tudta volna elviselni, mint most az ifjú boldogság verőfényét. Ha tölem függött volna, milyen legyen Georgienak a kedvese, hős lett volna; de a valóság sokkal világosabban állt előttem, mint sem tévedhessek.

A tél nagyon hideg, szigorú, kemény volt; de hosszú hetei s hónapjai alatt a bator tekintetű leány hetenként kétszeri utja egyetlen egyszer sem maradt el. Vastag és durva téli nagy kendője volt, és setét ruhában járt, — mindössze ennyi változás volt rajta. Ugy látszott, egészségének mit sem ártottak a hideg szelek, melyek majd megölték szegény Arthurt. Ez kabátot kabátra öltött magára, nyaka körül vörös és fehér-tarka gyapjú kendőt tekert, mely meglehetősen feltűnő volt; de nem csodálkoztam, hogy annyira ragaszkodik hozzá, mert észrevettem, hogy női kéz munkája volt, valószínűleg Georgie kötötte neki.

Jól-rosszul a tél csak eltelt s a tavasz veszélyesebb szelei következtek. Arthurt most ritkán jött ki Georgie elébe, s úgy hiszem állomásáról is le kellett mondania, mert a nap minden órájában láttam őt a szembenes ablakokban meg-megjelenni. Néha, ha szép nap sütött, le-lejött mégis, s fáradságosan vonszolta magát egy fél óráig fel s le s a rövid sétat után kimerülten ment haza ismét. Stétaban néha társai is volt, kinek erős karjára támaszkodott, egy jó barát, úgy látszott legalább.

„Ah! ha Georgie inkább emezt szeretne volna!” — mondom balgatagul magamban.

Idősebbnek látszott Arthurnál s merősen különböző volt tőle. Nagy, erőteljes fiatal férfi volt, napbarnított arccal, élénk kék szemmel s nagy barna szakállal. A másik vézna gyermeknek látszott mellette, kivált most, hogy oly beteg volt. Pedig úgy látszott, nagy vonalozással viseltetnek egymás iránt. Talán tanuló- vagy játszóársak lehettek; akárhogy is, szoros kötelék volt köztök és Georgie is jól tudta azt.

Emlékszem, egy meleg délután, junius kezdetén, Arthurt és Róbert (ezt a nevet adtam a barna idegennek) kijöttek a házból s a járdán beszélgetve járkáltak föl s alá. Épen az utca-szöglet mellett haladtak el, mikor Georgie, egészen szokatlan órában, gyorsan jött a sarok felől. Kezében egy bokor hosszú száru vadrózsa volt, a minőt egy pár garasért egész bokrétát lehet venni a londoni utcákon, s mentében rendezgette kezeivel. Arthurt kapuja ajtajához ért, mielőtt azok visszafordultak volna, s a mikor épen az utcai csöngetyű után

nyult, észrevette őket a távolban. Kém létemre észrevehettem a pirt, mely arczát elfutá s az öröm gyors mosolyát, melylyel a visszatérőket üdvözölni elébök ment. Arthurt egykedvűen vette el a virágokat. Ugy tetszett nekem, mintha merő gyöngöseségből semmi erősebb érzésre, legyen bár öröm vagy fájdalom, nem volna képes. Valóban oly gyorsan hanyatlott s lett oda megemésztöve szemlátomást, mint — hogy közönséges hasonlattal éljek — a mindkét végén meggyújtott gyertyaszál. Sokszor kérdeztem magamtól, vajjon Georgie vak-e kedvese állapota iránt? mert folyvást oly vidám volt s arczán ugyan az a nyugodt, derült kifejezés ült, mely jellemezte, mióta csak először látam őt. Azt hiszem, nem is sejtette az ifjú állapotát, vagy oly jó reménységgel volt iránta, mely nem adott helyt szívében a legkisebb balsejtelmeknek. Arthurt hallgatva s fáradtan állott, míg Róbert s a leány együtt beszéltek; egy pár percz múlva türelmetlenül kezdett s ő akart menni a házba. Ugy véltem észrevenni, hogy Georgienak ez rosszul esett s igen kedvetlen volt, mikor azok bementek s ő maga künn maradt. Nem tudtam tisztán kimagyarázni a mi történt. Egy-két másodperczig még habozva állott a ház előtt s azzal sietve — mintha valamit otthon felejtett volna — visszament azon az uton, a melyen jött volt.

Regényeimben sokszor szerettem volna megmásmint a kevés bizonyos tény, a mi képzeldősemmek utjában állott. A jelen esetben is ohajtottam változtatni a tényáláson s kicsinálni, hogy Róbert szeressen bele Georgieba, s hogy Arthurt ne legyen más neki, mint egy szegény beteg rokon, a ki iránt testvéri vonalozással s nőies szájalommal viseltetik, semmi egyébbel. Hiába. Kétséget nem szenvedett, hogy szerelmi viszony volt köztök, szíveik oldalatlanul össze voltak kötve s oly keserve elválás várt rájuk is, mint a milyen engem egykor angyalomtól elszakított.

A rózsákkal történt kis jelenetre következő csütörtökön történt először, hogy Georgie kimaradt. Talán korábban ment el, mint szemléhez ültem? kérdém magamtól; bizonyosnak elkéstem a reggelivel. A következő szombaton ismét nem jött. „Vagy fölhangzott órájával e tájon, vagy beteg?” — mondom; de a következő héten oly aggodalmasan vártam, lestem jövetelét, hogy itterem is sebesebben vert a rendesnél. Kora reggel helyemre ültem s az utca sarkot egy perczig sem vesztettem el szemem elől. Nem jött. A következő szombaton csaknem lettem már minden reményről, mert ismét nem jött; s órákig eltépelődtem, vajjon mi lehet az oka kimaradásának. A következő csütörtökön azonban regényem újra folytatódott. Alig foglaltam el szokott ülő-helyemet, láttam, hogy átellenes szomszédom sovány sápadt keze visszavonva tartja ablaka függönyét, a mint maga ágyban fekszik; s mindjárt arra jött Georgie, és pedig az utca felőlem való oldalán, az én ablakom alatt, kétségkívül azért: hogy a beteg szeméi, fekhelyéből egy perczig gyönyörködhessek benne, míg elhalad. Ettől fogva gyakran láttam a szegény Arthurt fonyadt arczát az ablakban s mögötte néha a Róbert barna teljes képét. Egy délután Georgie gyorsan jött az utca ajtóhoz és csöngetett. Egy kis kosár s egy virágbokréta volt nála, melyeket a házból kijövő asszonynak átadott, egy darabig beszélt vele s azután nagyon komoran és leverten eltávozott. Meggyőződtem, hogy végre mindent tud.

Attól fogva mindennap két esemény ismétlődött rendszeresen. Egyik: az orvos látogatása, zöld kocsijában, a másik: a Georgie jövele, kosárkájával s virágbokrétájával. Mindig bement a házba, néha csak néhány perczig maradt ott, néha egy óráig vagy tovább is. Regényem ez időszakban új fényt — vagyis inkább új árnyékot nyert. Megkezdők győződni, hogy Georgienak a világon senkije sincs Arthurban kívül; mert soha senki sem jött őt elkísérni; sem őt senkivel beszélni nem láttam a háziasszonyon és Róberten kívül.

Néha Róbert lekísérte a lépcsőkön az utcaajtóig s ott egy kis ideig beszélgettek. Bizonyosan Arthurról, észrevettem komor tekinteteikből s az ablak felé föl-fölyvetett pillantásaikból. Ki nem mondhatom, mily részvétet éreztem Georgie iránt, elhagyatottságában, melylyel őt képzetelem körülvette. Arthurban egyszerre egy csomó jelességet, egy csomó erényt véltem fölfedezni, melyek Georgie szívét meghódították, s melyeket benne addig észre sem vettem. Sovány arca oly békétirőnek látszott, magas homloka eszmedúsabbnak mint valaha, s meg voltam győződve, hogy Georgie annál szenvedélyesebben ragaszkodik hozzá most, látva hogy el kell vesztítenie. Hát nem emlékszem: hogy volt velem és Nellivel?

Ugy tartom, ha ahalál lép közénk, mind-egy, bármily régóta voltunk is előkészítve megjelenésére, bármily régóta mondogattuk is magunknak, hogy majd kopogtatni fog ajtókon, — érkezése azért mindig hirtelen és váratlan. Egy reggel a szokott időben ébredtem; s a szemben levő házra pillantva, látom, hogy a függönyök le vannak bocsátva, sőt az ablakablák is mind bezárva. Arthurt tehát meghalt. A tejárus azért jött, a pék is, — a postás is — levelet hozott, egy halottnak!

Csütörtök reggel volt. A Georgie óránapja. Kilencz óra előtt kevéssel jött is, sietve a házhoz lépett és csöngetett. Ugyan abban a pillanatban érkezett másik felől a temetés rendező, a kit csak akkor hívtak, a szükséges intézkedések bejelentése végett. Georgie nem ismerhette, de helyet adott neki s gyanusn nézte, a mint fölment a lépcsőn, mintha gondolná, hogy mi járatban van. Róbert lejött Georgiehoz; férfias arca most bánattól lesujtva s halványan, elfojtott siratól remegett, a mint beszélt a leánnyal, talán Arthurt halálát ágyától izenetet, talán egy vég sohajt adva át neki; — mi lehetett?

Nelli végpercei, Nelli halála állt ismét lelkem előtt. Azzal Georgie ismét kilépett; sirva, oh mily keserve senki s a mint kilépett, a földre ejt a virágokat, melyeket ma is magával hozott, hogy földerítse velök egy perczre a szemeket, melyek e földön nem örülnek többé semminek. Róbert fölcsodta s szemével kísérve a távozót, míg a sarkon befordult; visszament a házba s becsukta az ajtót maga után. Délután Georgie ismét visszajött s fölment, megnézni halott kedvesét. Üdvös: jól megnézni szerelmünk tárgyának hátrahagyott hüvelyét; oly jól, oly teljesen elválást attól, a mi csak hitvány salak volt bennök. A sárfomában semmi sincs, a mi szívünkhöz szólana, — a mit szerettünk, a mit imádtunk, valahol másutt van.

Másnap is, délelőtt is, délután is eljött Georgie. Róbert bebocsátotta, fölment látogatni kedvese pormaradványát. Még elhagyatottabbnak látszott mint valaha, mert e szomorú látogatásaiban sem kísérte senki, sem oda, sem vissza. Harmadnap eltemették Georgie és Róbert volt siratót, más senki. Látva e leányt, gyászruhájában, hal-

ványan, könyázva: azt mondom magamban: „szerette őt s remélem, egész életében özvegy marad utána.”

A csütörtök és szombat reggeli órák ujra megkezdődtek. Georgie komolyabbnak, gondolkodóbbnak, de büszkébbnek is látszott, mint a kit fájdalom villama ért, de lesujtani nem tudott. Róbert is kiköltözött a szembenlevő házból s a leány egyedül, kísértetlenül járt ismét. Képzetelem gyakran el-elkísérte a szegény elhagyott magános leányt, s gondoltam magamban, van-e egy barátja a világon, van-e valakije, a ki gondoljon reá szeretettel?

Valami hat hónapig soha egy csütörtökön és szombaton sem maradt el, zenemű-tekercsével. Akkor egyszerre megszűntek rendes járásai, nem jelent meg többé csendes utcánkban, és sokáig nem láttam. Már azt hittem, hogy ez a regényem is, mint anny sok más, csak így bevégetlenül vész el a ténylegesség tömkelegében. Azonban tegnap, egyszerre, több drámai befejezésre jutott! — Róbert és Georgie, amaz erős és férfias mint mindig, emez szebb és kedvesebb mint valaha, és hőféher ruhában, melyről félreismérhetlenül látszott, hogy mennyasszonyruha, — mint hírtelen kisütő nap a homályra, úgy jelentek meg szemem előtt. Egy kissé megálltak a ház irányában, melyben Arthurt meghalt, mintha emlegetnék az elköltözöttet s azután hallgatva és lassabban mentek tovább. De mielőtt a saroknál befordultak volna, Georgie arczára láthatam, s láttam a mint Róbertre mosolyog, Róbert pedig oly hő szerelemmel pillant reá, a minő soha sem sugárzott az Arthurt eszes, de hideg tekintetéből.

Egy perczig fájdalmat, sajnálatot érezék, — némi boszúságot is; de csakhamar elmult az. Hadd élvezze Georgie az életet, s legyen boldog! Hát nem én ohajtottam-e először is, vajha inkább Róbertet s ne Arthurt szeretne volna?

Wilkie Collins után angolból

— 6 —

A Szabadság leánya.

(Swift allegóriája.)

Miután az *Elnyomás* leánya, a *Szabadság*, több szép gyermeket hozott a világra, egymint: a *Jóllét*, *Művészet*, *Tudomány*, *Ipárt* és még többeket is, elvélre szülte legfiatalabbik leányát: a *Pártoskodást*. A bába szerepét Juno vitte, s az anya iránti irigységből a gyermek tagjait születésekor kifocizámitotta. Innen nyerte beteges testalkatát és kiállhatatlan izgága természetét.

A szülők gyakran a legkisebb bár legkiállhatatlanabb gyermekököz a leggyöngédobek; — *Szabadság* is így tett. Anyira szerette ezt a leányt, hogy soha sem bocsátotta el szeméi elől. A mint növekedett, *Pártoskodás* kiasszony oly veszekedő, zsémbes és makacs lett, hogy a mennyországban már tovább nem tűrhették. Jupiter kiadta neki az utat. De anyja inkább egész családjával a földre költözött, mintsem hogy kedvezőtől megváljék.

Legelőször Görögországba telepedett le; de leánya rossz magaviselete miatt minden városból kintasították; ezután Olaszországba menekült, s Rómában uralkodott egy időig. Innen is száműzetvén, a góthok közt keresett menedéket, ezekel aztán Európának majd minden részét bejárta; de miután mindenütt elkergették, az iránta való tisztelet s becsülés hanyatlani kezdett, s leánya hibáit neki rótták fel, elannyira, hogy az egész világon alig talált már most egy kis helyet, hová magát meghúzassa.

Az ember csodálkozik, hogy ugyan miérel különböző tulajdonokkal bírhat ez a leány, a melyek általa egy ily főséges anya és többi derék gyermekéi befolyásolt megsemmisít, s az emberek ezektől is elidegeníti?

Pártoskodás kiasszony mindig az aljas és botrányos társaságokat kedvelte s velök tartott; mindenkit csak annyira becsült, a mennyiben az ő szeszélyes véleményében osztozott; s ő maga bár-

mily gyakran változtatta legyen is érzelmeit, másoktól szigorú engedelmisséget követelt.

Legkedvesebb foglalkozása volt, hogy a rokonok és barátok közt az egyenletesség magvát hintse, s szörny-szűveket hozzon létre olyanok közt, kiknek természetük összeférhetetlen.

Ha valaki neki bármily csekélységben ellentmondott, azt rögtön valami szegényítő elnevezéssel bélyegezte meg, s a becsület, élcz, szépség, műveltség és józan ész birtokát is megtagadta tőle.

Minden társaságba betolakodott, még pedig mindig a legalkalmatlanabb időben; bálókban, gyűlésekben s más mulató helyeken is megjelent; a kávéházakban és könyvtár-boltokban lebzelt, s örökös fecsegése által minden helyet rendetlenséggel és zavarral töltött el.

A börzén a kereskedők körül, a szósékbán a papok, s a boltokban a pénztár mellett dongott. De leggyakrabban mindenek felett a nyilvános gyűléseket látogatta, a hol egy undok baljós madár alakjában ült, mindig készen arra, hogy barátjait civódásba keverje.

Az emsi fürdő.

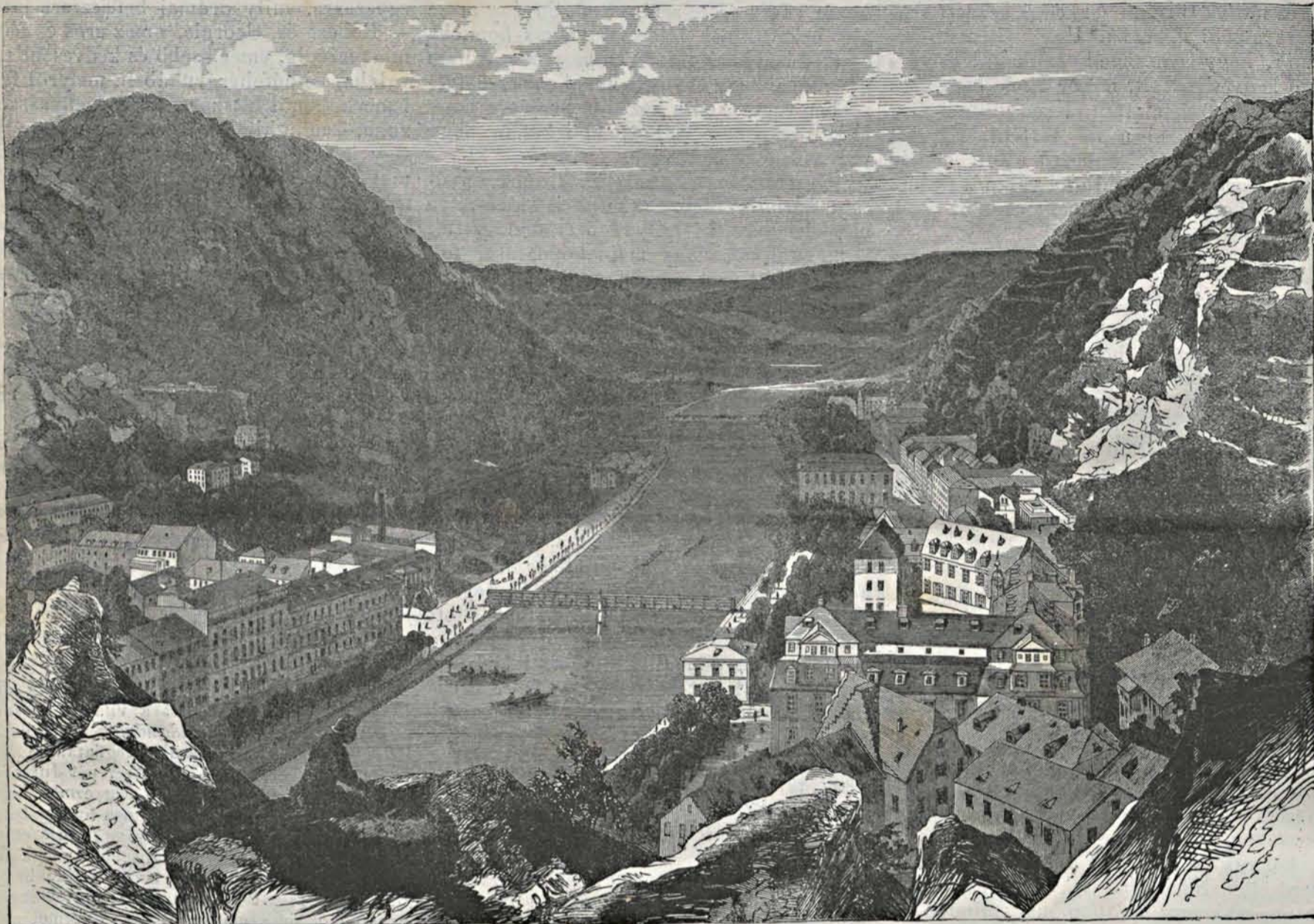
A porosz-francia háború romboló árjai közt, melynek hullámai egy egész nagy országot borítottak el, nem csoda, ha sokan megfélemltek, hogy ez az áradat, ez az ujkori özönvíz, mely annyi embert foszta meg életétől, ott fakadt az emsi fürdő ártatlan forrásaiból, melyekről eddig az volt a hit, hogy életet inkább *adnak*, nem hogy elvennének azt.

Ems, a német császárnak nyáron kedvenz tartózkodási helye Nassau hercegségben fekszik, a Salm folyó két partján, magas, égig nyúló sziklák szűk sikátorában, három órányira Koblenztől, 188 lábnyi magasságban a tenger színe felett. Mint híres gyógyfürdő s magas uraságoknak, nem ritkán fejedelmeknek is kedvenz tartózkodási helye, már azelőtt is nagy hírek örvendtek s helyet foglalt Európa elsőrendű fürdőhelyei között. De szomorú világhírét csak a múlt év júniusában nyerte, a mikor Vilmos porosz király haragosan kiutasítá szobájából Benedettit, III. Napoleon császár személyének képviselőjét, Franciaország

sau hercegek Vogt-ok voltak itten. Vilmos kölni érsek 1355-ben a nassauai grófoknak adományozta Emsét, meleg forrásaival együtt. 1382-ben emelték föl az első gyógyházat. Ems később meg volt osztva a hesseni és a nassauai örgrófok közt.

1786-ban itt tartották a híres emsi kongresszust Mainz, Trier, Köln és Salzbürg érsekei, melynek czélja volt a pápai kuria tulkapásai ellen az érseki jogokat megvédeni. Ems 1803-ban egészen Nassauhoz csatoltatott.

Ugy látszik, hogy az emsi fürdő történelmi nevezetessége nem ért véget az által, hogy a legközelebbi háborúnak kiindulási pontja volt s Ems még ezután is fog szerepelni a történelem lapjain. Politikai hírek szerint ugyanis e nyár folyamában Emsben találkozni fog a német császár az orosz cszárral, sőt újabb kombináció szerint Ferencz József osztrák császár és magyar király is megjelen ottan. Hogy mily következményei szoktak lenni a fejedelmek barátságos találkozásainak, azt jól tudják Európa nemzetei, melyek nem egyszer itták már meg levét az ily udvariaskodásoknak.



Emsi fürdő.

A mese eddig van. *Swift* éles tollával az 1711-dik évben is uralkodó pártoskodást akarta sújtani. A mese engem nem elégít ki. Bevégeztelen mű. — Szerettem volna, hogy a rosz gyermekért üldözött *Szabadságnak* igazságot szolgáltatott volna. Ne csodáljuk, hogy ez nem történt meg. *Swift* épés természeténél fogva, hajlandóbb volt mindennek csak árnyolatát tüntetni föl.

160 év tünt le e sorok írása óta. — A *Szabadság* többi gyermekei világosságot, áldást s jólétet terjesztenek. De a *Pártoskodás*, e gonosz testvér, most is a régi.

A *Szabadság* szíve vérzik. Dicsfény helyett homlokát gyászfütyöl és tövis koszoru környezi, de azért nem lankad, végzetes utján bátran halad, szelid türelemmel küzd az akadályok ellen, s reményli, hogy a tapasztalás a világot könyörülte-sebbé és bizalmasabbá teszi iránta, s megtanítja: eltűnni a *Pártoskodást* — a többi testvéreiről hálából s kíméletből.

Sámi Lászlóné.

nagy követét, a miből aztán az az élethalálharc kifejlődött, melyhez hasonlót nem bír fölmutatni az újabb történelem.

Ems két részből áll, a faluból és a fürdőhelyből, mindkettőnek együtt 4000 lakosa van. A fürdő számos melegforrással dicsekszik, melyek alkali természetűek s a legmelegebb köztük eléri a 42 Reaumur fokot. A gyógyviz átlátszó s kissé a kékesbe játszik, íze kissé sós, csipős, lugszerű s hasonlít egy keveset a mandolajé ízéhez. Ha hosszabb ideig áll, az edény alján fahéjzerű üledék marad, mely mészből és vasélecsből áll. Leginkább használ a gyomor- és vesébajoknál s a bőrkütegéknél és daganatoknál. Az idegszervezetre is nagy hatást gyakorol.

Gyanítják, hogy Ems gyógyforrásai már a rómaiak előtt is ismeretesek voltak, miután sok római pénz, régi építkezések maradványait, sőt egy római kastély alapjainak köveit is megtalálták ott. A közép korban Ems Hanbesse, Eims, Embs, Eimetz és Emspisz nevet viselt. A 10-ik században önálló hűbérországot képezett, később a koblenzi zárdalaphoz csatoltatott, s már 1172-ben a nas-

Az épülfélben lévő központi fővámhivatal Pesten.

A vágy és igyekezet: csaknem minden téren feltűnő elmaradottságunkat lehetőleg elsimitani és a hiányokat utánpótolni, talán egy irányban sem nyilvánul oly — mondhatni lázas tevékenységben, mint az építkezés s ezzel rokontermészetű működések terén. S ez annyiban természetes, mivel a hátramaradás ez irányban, láthatólag, kézzelfoghatólag mutatkozik, s az emberi természet az oly dolgok iránt, melyek érzéki összehasonlítások tárgyát képezhetik, mindig sokkal nagyobb fogékonysággal bír, mint a szellemi megfigyelés tárgyaira nézve. — De bármennyire ohajtandó is, hogy hasonló érdekelttség és tevékenység minden — s kivált a tisztán szellemi téren is öbrödjén és nyilatkozzék, lehetetlen csak az említett jelenléteket s örömmel nem üdvözölnünk, meg levén győződve, hogy jó hatása, anyagi emelkedésünkre úgy, mint az izlés és művészet fejlesztésére, el nem maradhat.

Azon épületek egyikének sikerült rajzát mutatjuk be ezuttal olvasóinknak, melyek a közönség figyelmét a legnagyobb mértékben nemcsak fölébresztették, hanem meg is érdeklék. S ez az aldunasoron az u. n. sósáztéren emelkedő „központi fővámhivatal palotája”, melyet a m. kincstár *Ybl* Miklós első rangú építészünk tervei szerint s vezetéke alatt, a közlekedési miniszterium műszaki küldöttjeinek megfelelő felügyelete s ellenőrzése mellett épített.

Ez épület legnagyobb részének rendelkezése az leand, hogy a Budapestre tartozó vámhivatalok, s az ezen vámkerületbe tartozó összes, külföldről érkező áruk részére megfelelő helyiségeket tartalmazzon, s csupán a mézáros-utca felé néző homlokzati rész van más czélra kijelölve, a mennyiben ott a kir. pénzügyi ügyészség fog elhelyeztetni. A hivatalhelyiségeken és roppant számú, tágas raktárakon kívül (melyek közé az üveggel fődött két udvar is számítandó) csupán négy lakásnak jutott hely az óriási épületben.

Hogy az épület méreteiről e lapok olvasói fogalmat nyerjenek, elég annyit mondanunk: hogy annak hossza 78 öl, szélessége pedig 28 öl, s így az egész 2184 négyzetölnyi térségen emelkedik, és költségei a 2 millió frtot bizonyára meg fogják haladni. Ez összeg egyébiránt nem is fog oly föltette magasnak látszani, ha meggondoljuk, hogy csupán a kőfaragó- és vasmunka 700 ezer forintot felül kerül, s hogy az épület alapozása a Duna közelségénél fogva, a víz elleni teljes biztosítás tekintetéből a legjobban, de természetesen költséges módon eszközöltetett, a mennyiben az egész épület egy 4 láb 3 hüvelyk vastag beton-rétegre állított. (Béton: vizálló mész, homok, víz és apróra tört keménykődarabokból összegyűrt keverék, s aztán megkallózott tömeg, mely a vizálló mész természeténél fogva azon tulajdonsággal bír, hogy rövid időn s különösen víz vagy nedvesség behatása folytán vasszilárdságu anyaggá válik.) Az épület egyenetlen üledése és vízmentessége ekkép teljesen biztosítva van.

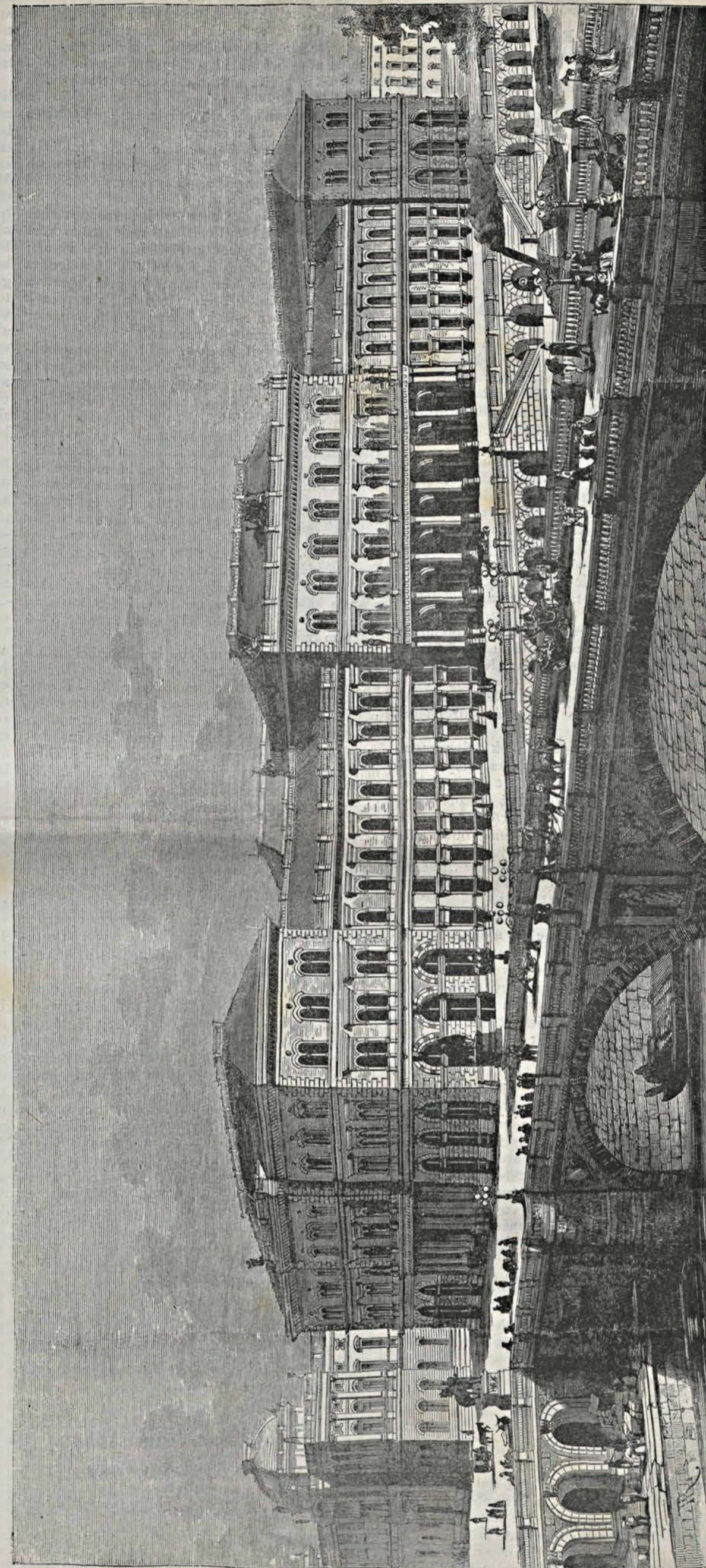
A mi a belső berendezést illeti, megjegyezhető még, hogy a raktárakba, alagokon keresztül, egyenesen a majdani rakpart alsó síkjáról is be lehetend jutni, vaspályák közvetítésével, s hogy ez alagutak — magas vizállás esetén — zsillipekkel lesznek elzárhatók; az épület hosszában pedig vasuti kocsi számára van alkalmas járó helyről gondoskodva úgy, hogy a pesti s budai indóházakat az u. n. tábori kórház táján építendő hid közvetítésével összekötő pályából, a Duna szabályozása s a pesti part ezen részének kibővítése után, egy mellékágat könnyű szerrel lehet majd a vámhivatalhoz vezetni, s ezzel az indóházaktól a vámhivatalig és onnan ismét vissza való szállítások nehézségei s költségei is csaknem teljesen el lesznek enyésztetve.

A kész tervek alapján s az *Ybl* nevéhez kötött bizalmunknál fogva, teljes joggal hiszszük állithatni: hogy az épület, művészeti tekintetben a legkövetelőbb igényeknek is teljes mértékben megfelelend. — A modern renaissance dorült idomai legnemesebb alakjában üdvözölnek itt bennünket, azon renaissance-éi, mely e stílnak barock és rokoko név alatt ismeretes fattyúágaitól teljesen különválva, a görög és római antique-ok tanulmányának alapján, hivatva van, korunkat jellemző építészeti stíllé fejlődni.

A minden ízében emlékszerű jelleggel bíró óriási épület, ha egyszer készen áll, s ha a közvetlenül eléje tervezett hid is megvalósuland, Pest ez egész részét újja fogja teremteni. A magán-építkezéseknek már eddig is jótékony lendületet adott a város e részén, s az építkezés haladásával, előreláthatólag, négyzetes arányban fog növekedni.

Kétségtelen, hogy a kormány ez építkezés által a hazai kereskedelem, de egyaránt Pest érdekeinek is nagy szolgálatot tett, s ennél fogva első sorba a kereskedő világ, de Pest lakosai részéről is elismerést érdemel!

Ney Béla.



A központi fővámhivatali épülete Pesten az aldunasoron. 776 Miklós terve szerint. — (Schickel és Albert rajza után Roussier rajosa.)

ezer rubel, és nemesi levél volt a gyémánt ára, most már két annyit is megér. A kereskedő visszament, s Bagdadba ütötte föl sátorát, a „hegy holdja“ pedig még most is az orosz csári jogaron fénylik.
K. T. K.

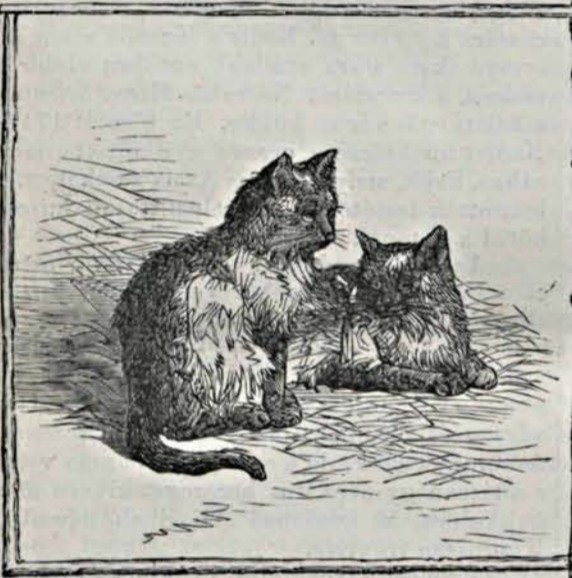
A macskakiállítás Londonban.

A különféle mulatságok egymást érik a londoni kristály-palotában. Alig két vagy három hete, hogy a nagyszerű galambverseny, melynél a betanított posta-galamboknak Londonból Brüsszelbe kellett repülnök, a londoniak és a nemzetközi világgiallításra összesereglett idegen közönség mulattatására megtörtént, s ime, a furfangos angol máris valami egyéb, de szintén oly ritka és mulattató meglepetést szerzett a főváros lakóinak és vendégeinek. Ugyanis a múlt héten házi macskákból rendeztek nagy kiállítást a kristály-palota termeiben. Eleinte roppant nevetéssel fogadták azt az ajánlatot, hogy jó lenne egy macskakiállítást rendezni, de mi ne sikerülne az anglusnak, ha egyszer rá vetette a fejét? A látogatók jó nagy száma és a belépti jegyek árából összegyűlt szép összegecske kétségbevonhatatlanul bizonyította, hogy az ilyeszerű kiállítások a kristály-palotának szintén egyik fő vonzerjét fogják képezni az ezután következő években.

Most már legalább tudják a természetdudósok, hogy a házi macska nagyon is „összetett“ állat. Nem egy fajból származik, miként ezelőtt hitték; sőt inkább a „vegyes származás“nak egyik legmeglehetőbb példánya. A macska majd minden tartományban több-kevesebb rokonságot mutat a környékbeli állatokkal. Skócia észak felében a házi macska rokon az ottani vadmacskával; Algírban hasonlít

tény igaz, annyi tagadhatatlan, bárminő csudálatosnak látszik is az. De még ennél is meglepőbb volt az a körülmény, hogy némely kékeszű fehér macska családiban voltak fókmacskák két szemekkel, de találkoztak olyanok is, melyeknek szemei másféle színűek voltak és a kékszeműk síkletek maradtak, míg a másféle tüköletes hall-érzékel birtak. Az állatok a palota főhajójában voltak kiállítva. A kiállítás csak egy napig tartott és a látogatók száma, miként fentebb mondtuk, remény felett nagy volt.

Az egy családhoz tartozó, de különböző fajtaú állatok igen érdekes látványt nyújtottak. A feltünőbbek ezek voltak: két igen sajátos alkatú és kinézésű siami macska, őszinűek, agát-fekete lábúak; egy angol lap azt írja rólok, hogy különös és elegánsan sima bőrűk van, fileik fekete foltokkal tarkázva, szemük kékek-vörös szemcillagokkal. Azután egy francia, illetőleg algiri, afrikai macska, igen szép teremtés, hosszú gyapjas és világos barna szőrellel. Továbbá egy persa macska, egyenesen Persiából; fekete, szürke és fehér bőrűek nagy szépsége által tűnt ki. Végre egy óriási 21 fontos angol házi macska, mely súlyával pályadíjt nyert és egy Man szigetéről került farkatlan macska. Ennek sárgás és vörhenyes színe volt feltűnő. — Mindössze több mint 160 példány volt e ritka kiállításon látható. Milyen ékes hangversenyt csaphattak ezek együtt!
S. L.



Siami macskák.



Angol macska.
A londoni macskakiállításról.



Algiri macska.

Egyveleg.

** (Egy új vulkán.) A „Hallische Zeitung“-ban Wallis Gusztávnak következő levelét olvassuk: A minek már rég aggodalommal néztünk elibe, egy új vulkánnak kitörése csakugyan bekövetkezett. A Camignin sziget volt e borzasztó jelenet színhelye. A szigetlakók, valamint a szomszéd Bol, Cebu stb. szigetek lakói már több hó óta erős földrengések által nyugtalanítottak, míg végre a rettegett katasztrófa csakugyan beállott. A lakosok nagyobbrészt elmenekültek. Május elsején délután öt órakor Catarmán falu mellett egy hegyből földalatti mennydörgéshez hasonló moraj hallatszott, mely egyes erős lökések által, a szilárd és a gyöngyös sziklákra, továbbá a fekete-fehér színűkre, valamint a hosszuszőrű vagyis persa fajtaakra is; végre pedig a legnagyobb hegyesziú kandur létezése a mesék országába tartozik és e hiedelmet a jelen kiállítás is megerősítette, a mennyiben az ilyen színű macska ott csakis távolléte által tüdőkölt. Még a fehérrel vegyített gyöngyházzsínű kandur is csak igen szűzgyöngyös és nőstényformának nézett ki a szín élnéksége tekintetében.

Az egész kiállításban talán a persiai fehér macskák voltak a legszebb állatok. Ezek közül többen, halvány kék szeműek, úgy néztek ki, mintha valami keleti regé tündérvilágából kerültek volna oda. De miután semmi sem tüköletes itt a földön, a fajképződésnek egy sajátos törvényéről fogva, melyet még Darwin éles elméje sem volt képes fölfedezni, e kékszemű szépségek mind süketek voltak. Hogy miért kell minden kékszemű macskának süketnek lenni, oly dolog, melyet hihetőleg senki sem tud, hanem hogy e

terjedelmes tó volt s a nyílás a hogy lábában támadt, a kráter 1500 láb hosszúságú, 150 láb szélességet s 72 láb mélységet mutatván. Camignin szigete a Philippinek közepén fekszik s a Visaiás-ök áldott szigetsorozatjához tartozik. Cebu szigetén szinte hasonló kitérőtől rettegnek, még pedig közvetlen a hasonló város alatt.

** (Gambetta nevének értelme.) Herries angol követségi titkár Florenciazban, tudósítván az angol kormányt az Olaszországban épen most kihirdetett vadászati törvényekről, tudósítása végén egy kis megjegyzést is tesz a „Gambetta“ szóról. Az olaszok ismernek az Apennineken egy madárfajt, melynek neve olaszul „gambetta“, latinul pedig „Totanus pugnax“, s ez utóbbi elnevezést onnan nyerte, mivel olasz természetrajzok tanúsága szerint a him gambetták az év bizonyos szakában hosszas, kemény harczt folytatnak egymással.

** (Nagy emberek nagy szavai.) Egy párisi lap összegyűjté azon nagy mondásokat, a miket a világ sorsát intéző emberek szólnak ereztettek az utolsó 12 hónap alatt. Ime néhány mutatvány belőle. Ollivier: „Könnyű szívvel kezdjük meg ezt a háborút.“ (Azt nem tette hozzá: „és könnyű erszénnyel végezzük.“ — Rouher: „Az olaszok soha se fognak bevonulni Rómába.“ — Lebeuf: „Készen vagyunk az utolsó czipőgombig.“ — Vilmos király: „En a háborút Napoleon és nem a francia nemzet ellen viselem.“ — Trochu: „Páris kormányzója nem kapitulál soha!“ — Schmitz, párisi tábornoki főnök: „Jó rendben visszavonultunk.“ — Ducrot: „Csak halva vagy győzve térek vissza.“ — Jules Favre: „Egy követ sem engedünk át várainkból, egy talpalatnyit se földünkbe!“ stb.

** (A szónokok kellekei Athenében.) A „Revue des Cours“ egyik cikke a szónokokról

szólva, elmondja a kellekeket is, melyeket az atheniek azon szónoktól megkívántak, ki a tanácsban felszólalni kívánt. Kellott — ugymond — hogy a szónok, ha valóban ilyennek is kívánt tekintetni, a következő kellekekkel bírt legyen: 1. Hogy teljesen élvezze politikai jogait. 2. Hogy tiszta erkölcsökkel bírjon. 3. Hogy törvényes házasságban éljen. 4. Hogy Attikában földbirtokkal bírjon. 5. Hogy a hazáért küzdött legyen, valahányszor a csatasíkra szőlített a harcsteren nem hagyta paizsát.

** (Egyházi chronologia.) Reymer chronologiajában a következő összeállítást közli: A szentelt vizet Krisztus után 120. évben használták először: a töredelmi gyakorlatok (penitentia) 157-ben, a szerzetes rendek 348-ban, a latin mise 394-ben, az utolsó kenet 550-ben hozták be. Mária, a szentek tisztelget 715-ben kezdtek; a pápai lábcso 809-ben; a szentek kanonizációja 993-ban, a haragszentelés 1000-ban, a papi nőtlenség (coelibatus) 1015, a bucusengedély 1119-ben, a dispensációk 1200-ban, az inquisitio 1204-ben, a fülgyónás 1215-ben hozták be; — végre a csalahatatlanságot 1870-ben mondták ki.

** (Furcsa hagyaték.) Egy felső-ausztriai koldusnak hagyatékát a következő tárgyak képezték: 2000 imakönyv, 300 koszoru, 150 kereszt, 61 olvasó, 2000 szentkép és 200 bot, mely tárgyak elárvereztettek.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 31-ik számához 1871. jul. 30.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— (Toldy Ferenc) a jelen évben ünneplő irodalmi működésének ötven-éves örömmünepét. Hosszu és fáradsalmas utra tekinthet vissza, melyet a magyar irodalomtörténet terén ő tört meg először, de ennél nehezebb és hosszabb, mennél fírasztóbb és göröngyösebb volt amaz ösvény, melyet ő ötven év folytonos munkásságával futott meg: annál vigasztalóbb lehet rá nézve azon tudat, hogy kötelességét teljesítette, és annál nagyobb örömmel pillanthat vissza múltjára. Nálunk az ily irói jubileumok nagyon ritkák s annál inkább meg kell egy ilyenről emlékeznünk, mindnyámnak egy-szer előfordul. Ezuttal két érdekes számúra való erkölyi körülményre bennünk. Egyiket Greguss Ágost állította össze s, 1821—1871. Toldy Ferenc felszázados irodalmi munkássága“ cím alatt az „Athenaeum“-nál kiadta, s mely, dacára annak, hogy pusztán száraz könyvismertetést tartalmaz, mégis egyike legérdekesebb kiadványainknak. A csinos kiállítású könyv Toldy életadatait, 621 száma terjedő kiadványainak címzeit időrendben, és szak szerint s végre kiadatlant műveinek sorozatát tartalmazza. A második Török János országos főlevéltárnok szerkesztette s a czél ugyanaz, t. i. a kegyelet és tisztelt kifejezése egy nagy érdemű író működésével szemben. Amaz 128 lapra terjed s ára 1 frt míg omez 11 lap és könyvársá ugon nem kapható. Ajánljuk e műveket mindazok figyelmébe, a kik irodalmunk iránt érdeklődnek.

** (Petőfi lengyel fordítójáról.) Severina Duchinska asszonyról egy cikket olvassuk a „Reform“-ban. E nő, kinek családneve Zochowska Severine, 1818-ban Varsó mellett született. Tizenhat éves korában Prusok gazdag földbirtokos vette el, másodsor pedig 1864-ben ment férjhez Duchinski lengyel történészhez. Párisban sokáig lakott. Finom modoru, szeretreméltó nő. Magyarul nem beszél, sőt nem is igen ért; neki nyelvünk „leküzdhetlenül“ nehéz; s költőinket mégis jól fordítja, mindig magyar emberek segítségét véve igénybe minden egyes kifejezést illetőleg. Petőfi „János vitéz“-ét már rég egészen lefordította, s a lengyel lapok igen díszérték. Lefordította, de még nem adta ki Arany „Toldi estéje“-t is. 1868—69-ben egy Bossányi nevű ifjú volt nagy segélyre, ki Párisban a jogot hallgatta. Mult évben a magyar balladákkal s Garaival foglalkozott. Eöt-vösről tanulmányt írt egy jeles lengyel szemlében. („Gazetta Warsavská“), s lefordította több költeményét, köztük a „Búcsú“-t. Dora d'Istria cikkét a magyar népköltészetéről erős bonczkés alá vette. Boldényi és többek francziául írt „Magyarország“-át szintén lefordította, s irodalmunk fejlődéséről több cikket írt. Igen munkás nő. Irt 48 kötet eredetit, s 75-nél több fordítást. Öt fordítá a Cornelle „Cid“-jét s a „Kalevalá“-t is lengyelre. Ez idén meglátogatta Magyarországot.

** (Egy új Petőfi-fordítás.) Lacroix és Verboeckhoven francia kiadóknál Dosbordes-Valmoren Henrikől és Ujfalvitól egy új má jelen meg Petőfiről. Petőfinek legjobb költeményeit lesznek ebben lefordítva francziára. Miután e költeményeket két ember fordítá, t. i. egy francziául is jól tudó magyar s egy magyarul is tudó francia, s a két fordítóban mind a két nyelv finomságainak fel-fogására szükséges érzék megvan: sokat várnak a fordítástól.

** (Ugron Gábor.) az „Ellenőr“ párisi tudósítója. kitől lapunk is több francziországi levelet közölt, meg fogja írni a párisi Commune történetét. Ugron az egész viharok közvetlen szemlélője volt s ekkép igen érdekes részleteket közölhet.

** (Benedek Aladár.) „Hulló levelek“ című költeményfüzére díszes kiállítással, allegorizált képes czimlappal megjelent. Ára 1 frt s Aigner Lajos pesti könyvkereskedésben kapható. A tehetséges fiatal költőnek ez már negyedik költeménygyűjteménye; ezenkívül megjelentek tőle: „Összes költemények“ cím alatt 2 kötet (bolti ára 2 frt), „Újabb költemények“ (ára 1 frt 30 kr.), „Legújabb költemények“ (ára 1 frt 50 kr.).

** (A eszid autonómia kérdésében) Löw Lipót szegedi főrabbi „Das neueste Stadium der ung. jüdischen Organisationsfrage“ cím alatt az izr. kongresszus elnökehez, dr. Hirschler Ignácához rópiratot intézett, melyben a kormány azon rendeletét veszi bírálat alá, melyeket ez a kongresszus

szabályzat keresztül vitelére hozott. Kár, hogy Löw ur, a ki magyar ember, Hirschler urhoz, a ki szintén magyar ember, jobbnak látja németül írni. ** (Töbölgyi Titusztól) „Mit kell tennünk? vagy a zsidóság hazafiassága és az arisztokratia németesítő befolyása Magyarországon“ című rópirat jelent meg; ára 25 kr.

** (Debreczenben) Csáthy Károly könyvárus kiadásában megjelent: „Ezöpusi mesék.“ Fedrus után szabadon fordítá Komáromi Károly. Második kiadás. Tartalmaz 49 mesét. Ára 20 kr. Tanulságos és mulattató olvasmány gyermekek számára.

** (A „Corvina“ ifjusági könyvtárából) a „Salamon“ című, a nép és ifjuság számára való erkölyi tanközlemény küldetett be szerkesztésünkhez Jablonszky Boleslav után fordította Széberényi Lajos. Ára 10 krajczár.

** (Kovács Albert pesti ref. theol. tanár) előfizetési fölhívást bocsátott közre „Adalékok a legújabb theologia történelméhez“ című könyvre, mely dr. Schvaz Károly gothai udvari főpap „Zur Geschichte der neuesten Theologie“ című műve után készül. Előfizetési ára 4 frt, mely csak a könyv megjelenése után küldendő be Petrik Géza pesti könyvárushoz.

** (Az „Erdészeti Lapok“), az országos erdészeti egyesület közlönyének ez idei VII-ik füzeté következő tartalommal jelent meg: Erdély kincstári erdőségei. — A rovarpusztító madarak szereplése a természet háztartásában. — A határvidéki erdei szolgalmak megváltása. — Pótlék az erdőtervényjavaslathoz. — Különfélek.

Közintézetek, egyletek.

** (Az irói segélyegylet) pénztárában ez év első felében 3561 frt 36 krnyi régi és újabb alapítványt fizettek be. Követvényben két újabb alapítványt tettek: gr. Károlyi Alajos 2000 forinttal, Hollan Ernőné 200 forinttal. A segélyesekre fordított újabb adományok összege pedig a mult felében 1716 frt 10 kr ment. Gyulai Pál titkár mindezekért köszönetet nyilvánítva, egyszermind fölhívja azokat, kik kamat- vagy évdíjhatalékban vannak, hogy tartozásaikat sziveskedjenek a föld-hitelintézet pénzügyi osztályában — mely e segélyegylet pénztárát kezeli, — mielőbb beküldeni.

** (A képzőművészeti társulat) elhatározta, hogy vidéken is fog rövidbb időtartam alatt kiállításokat rendezni s ezt már az idén megkezdi. A legelső vidéki kiállítás Aradon lesz, a természetvizsgálók augusztusi nagygyűlése alkalmából. Ezáltal a vidéknek alkalmá lesz a magyar festészet legjobb műveivel megismerkedni, és valószínű, hogy ez nagyban fogja emelni a közönség részvétét mind a festészet iránt, mind pedig a derék társulat iránt.

** (A budai lövészegylet százéves jubileumát) jövő aug hó 17—26 napján tartják meg; lesznek czéllövések, disztrakom, kirándulások. Az ünnepély harmadik napján lesz a magyar lövész-szövetség közgyűlése.

** (A bécsi magyar egyelet), mely földadata betöltésén buzgón működik, tudatja, hogy a magyar látogatóknak, különösen a magyar iparos ifjaknak, kik önképzésük végett Bécsbe vagy külföldre szándékoznak, szivesen felajánlja vendégszeretét és pártfogását, és elfogadásukra az egylet helyisége (Neubau, Spindler G. nr. 6 Lutzers Gasthaus) mindig nyitva áll.

** (A balaton-füredi szeretetház) igazgató-tanácsa kiadta: „A b.-füredi szeretetház értesítvényét 1870-ik évről.“ A füzet tartalma: 1. Az intézet keletkezésének és jelen állapotának ismertetése. 2. Az adakozók névsora. 3. Az intézet vagyongimutatója és számadásai. 4. Személyzetkimutatása. A füzethez a b.-füredi szeretetház ábrája és növénydekeinek kimutatása van csatolva. — Az intézet igazgatója Weber Ede; az igazgatótanács elnökei: Molnár Aladár és Ecsi László; pénztárnok: Orbán Ignác; orvos: Hurai István.

Egyház és iskola.

** (A pesti egyetem) jogi karánál jövő évi dekánná dr. Hoffmann Pált választák meg, ki az egyetemi reform ügye körül eddig is buzgón mű-

ködött. Ez a választás a jogtanári kar szabadelvűbb részének öröndetes föllükkerkedését jelenti. — A hittani kar dékánjál dr. Bitta Dezső; a bölcsészeti kar dékánjál a jövő iskolai évre is dr. Tölgyi Iván s az orvosi karnál dr. Rupp János újból megválasztott. — A bölcsészeti kar üléseben a dékán fölterjesztette javasolt a kultuszminiszterhez, melyben kérelmezi, hogy Toldy Ferencnek ötven-éves irói jubileuma alkalmából élethossziglani személyi adassék.

** (A ferencvárosi épülő templom) is abban a bajban szenved, mint a lipótvárosi bazilika. Nincs pénz rá, pedig még 190,000 frt szükség. Az építő bizottság tehát egy sorsjáték engedélyezést kéri, s a főpapat is felszólította adakozásra. A város hatóságát is, hogy a templom-építésre felajánlt 50,000 frtból hátralevő 25,000 frot az 5000 frotos részleket helyett 1872. évben egyszerre és egészben tegye folyóvá és újabb 50,000 frt segélyt szavazzon meg.

** (Könyves Tóth Mihály.) Debreczen város új lelkesze, vasárnap foglalta el ünnepélyesen azt a helyet, melyet már 22 év idejt is oly hűten töltött be, melyről az önkény elötte alatt meg kellett válnia. Az ünnepélyes beköszöntő beszédet a nagy templomban mondta el, hol minden zug telve volt. Mindenki meg volt hatva, midőn azt mondta, hogy 22 évvel ezelőtt épen e napon tartotta utolsó lelkeszi beszédét. Döbben diszlokotát rendeztek tiszteletére.

** (Haynald Lajos érsek) legújabbán ismét 800 frotot adott a szécsényi iskolának.

** (Zichy Antal tanfelügyelő) e napokban a fővárosi tankerület mindegyik iskolásközénél egy-egy száz forintos szülő-dézsma-váltású kötelezvényvel alapítványt tett, melynek évi kamatairól az iskolásközök elnökei illetékes hatóságig felügyelet alatt közvetlen rendelkezhetnek. — A nemes alapítványozó iskolabarát óhajta, hogy e kis alapítvány évi kamatja jutalomképpen valamely fiúvagy leánygyermeknek adassék, a ki azonban a nyilvános évi zárvizsgálaton egy hazafiás szellemű magyar költeményt szavaljon; e czéllből a költemény átadásai az idej szölvényt helyettesítő 5 frotint küldött át.

** (Pályázatok.) A hivatalos lap m. szombati száma közli a pályázatokat a Kolozsvárott f. é. október 1-én megnyitandó tanítóképződe és Szabadkán ugyanakkor megnyitandó tanítóképződe tanári, segédtanári tanítónői állomásaira. Mindkettőnél a folyamodványok beküldésének határideje f. é. aug. 20-ka.

Közlekedés.

** (A magyarországi vaspályák) közül a „P. N.“ kimutatása szerint leg többet jövedelmez az osztrák állam vaspálya és a déli vaspálya. Amaz hat hó alatt mérőföldenként 84,381, emez 63,139 frt jövedelmezett. A többiek közül a tiszai (77 mérf. hosszú) 39,455 frotot, az északi magyar kir. állam vaspálya, különösen a pest-salgótarjani rész (16 mfd hosszú) 19,243 frot, a miskolcz-hatvani (15 mfd hosszú) vonal 26,906 frotot, a zákányi-zágrábi (13 mfd hosszú) 5365 frotot, az első erdélyi vaspálya (38 mfd hosszú) 19,388 frotot, a kassa-oderbergi (17 mfd hosszú) 18,510 frotot, a magyar keleti vaspálya (20 mfd hosszú) 17,120 frotot, az alföldi pályák (41 mfd hosszú) 14,424 frotot jövedelmeztek mérőföldenként hat hó alatt.

— (Mennyibe kerülnek a vasuti kocsi.) Egy gőzmozdony (locomotiv) ára váltakozik 24—40 ezer forintig; egy másod osztályú személykocsi (waggon) 4500 frt; harmadik osztályú személykocsi 3500 frt; negyedik osztályú 2325 frt; egy fedett terükoosi 2090 frt. A fennebbi árakon rendelt meg épen most a magyar kormány a zólyomi, hatvani, füzes-abonyi államvaspályák számára 20 gőzmozdonyt és 262 különböző vaggonokat.

Mi ujság?

** (A pesti fővármház.) melynek tervrajzát mai számunkban közöljük, egyike lesz fővárosunk legnagyobbbbzerű épületeinek. Építésén nagy szorgalommal dolgoznak; a munka azonban legújában kissé megakadt. Az építészek nem képesek elegendő gránitot és márványt, meg kőfaragó munkásokat szerezni. Pesten ugyan tömérdek olasz kőfaragó munkás foglalkozik, ezek azonban vala-

Hazai vagy külföldi cseplő-gépet vegyen-e a magyar gazda?

Elmultak a hosszú esők, megjöttek a hosszú esték. A hosszú estéken emlékezzünk meg a hosszú esőkről. Az irás szavaival: „téli hosszas éjszakákat és az unalmas órákat ne töltsük aluvással” stb. Hej! Sok gazdát nagyon is érzékenyen emlékeztet a csira és fagy által egygyé lett asztag. Most már, hogy megkeményedett az idő, látni itt-ott, mily ostromszerekkel fenyeget a befeleszkelt tömérdek egér, patkány, nem tudván mire vélni a dolgot.

Nehéz volt az idén a nyári nyomtatás, nyomorúságos volt az őszi; — de a téli nyomtatás még siralmas is.

A hosszú esőzés már magában véve is unalmas mindenkinek, — a munkának alkalmatlan; a nyomtató gazdának pedig azonkívül, hogy végzetlen alkalmatlan, tömérdek kárt is okoz. Elégge tapasztaltuk mindegyiket a múlt nyomtatásban, a mikor a nyomtató gazda, ha beagyazott is megbánta, ha be nem agyazott is megbánta. — Ha beagyazott: bizonyos, hogy benverte az eső — azután szárogathatta egész napokon keresztül. — Mennyi alkalmatlanság, mennyi minden fáradságba került ez? Ha be nem agyazott: úgy vette észre este, hogy az idő szokása ellenére ma megbecsülte magát — mégis jó lett volna, ha csak egy ágyást is nyomtatni, azzal is fogyott volna a nyomtatni való; azonban a való mellett nincs mit malomba lehetne, vagy inkább kellene — vinni; a vetőmag is már kelt, nem is említve azt, hogy a piacra is jó volna vinni az adó s a sokféle szükség fedezésére.

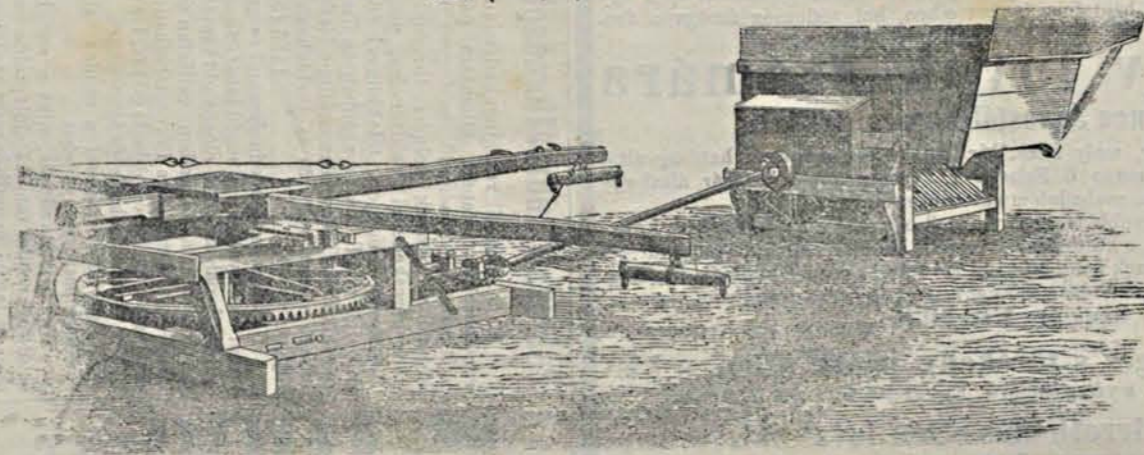
megzárítani, mint a medvét; minden esőtől ment órát fel lehet használni, gyorsan dolgozik, pár hét alatt elvégez, mit lovakkal évnegyedig is kell nyomtatni. Tehát nincs annyi ideig az időviszontagságainak kitéve az asztag; nyertünk megmentett magot, de nyertünk megmentett időt, a mi legdrágább.

Tudom én azt nagyon jól, hogy általában a gépek iránt sok magyar gazdák bizonyos idegenséggel viseltetnek, ki egy, ki más okból, — a legtöbb csupa elfogultságból. — Így a cseplőgépre azt szokták ráfogni, hogy sok magot behagy, sok magot ketté vág.

Lehet, hogy országszerte itt vagy amott valami tökéletlen szerkezetű, vagy elromlott hibás szerkezetű gép fordult elő. — Én most már saját tapasztalásom után szólok, a múlt nyáron az ekéről már igen jól ismert Vidats gyárából Pesten vásároltam egy 3 lóerejű cseplőgépet. Ez, mondhatom, jó lélekkel, minden tekintetben tökéletes gép, annyira tisztán kiveri a magot, hogy a nyirkos, sőt még a vizes kővekben sem hagyott, elvágott szem pedig aranyért sem található utána, ezenkívül könnyű, erősebb s gyorsan dolgozik.

Kétségkívül ezen jó hírű gyárból egyöntetű, egy szerkezetű gépek kerülnek ki mindenkor. Én tehát Vidats gyárából jó lélekkel ajánlom velem egysoros magyar telkes gazdák társaimnak. — Annyival is inkább, mivel mint a lapokból olvastam, Vidats ur a magyar gazdaközönség iránti jó akaratból — mint ismert lelkes magyar hazafi, olyan kedvező feltétellel vállalkozik bármiféle

Egy ily cseplőgépek ára 500-600-650 ft.



Megrendelhető VIDATS ISTVÁN gépgyárában, Pesten, 2 nyul-dézsza 8. szám.

Eddig csak az alkalmatlanságot említettük. Hát a kár? . . A kár, melyet a hosszas esőzés miatt szenved a nyomtató gazda, kiszámíthatatlan. Minden szom, mely kicsirázás útján elromlik; kár. Olyan kár, melyről még azzal sem vigasztaljuk magunkat, hogy kár haszonba megy. — Még szerencse, ha a jó közé nem keveredve, többszörös kárt nem okoz az eladásnál. Az asztag tetején a drága szép kalászt, már elpusztította mindenféle szárnyas — közepén rothad, fenékben földde lesz. — Istenem! ha egy falat kenyert véletlenül a földre ejtünk: felvesszük, megfujjuk a porától, s azt mondjuk: „Uram bocsá!” És mekkora kenyér, mennyi kenyér hullt porba — ha vesszük, országszerte a jó kenyér termő magyar hazánkban a hossz- esőzés miatt? . . A nélkül, hogy a keserves keresmény porba hullt részét felvehetnénk!

Földművesgazda társaim! a mi történt, újra megtörténhetik a jövőben a hosszas esőzés nyomtatás idején. — De hogy az azzal együtt járó alkalmatlanság és károsodás eltávolítható, vagy legalább igen kis mértékűre szorítható — türethetőbbé tétessék: ajánlom saját tapasztalásom után a cseplőgépet. Egy jó cseplőgéppel minden kedvező eredményt el lehet érni. — A cseplőgépet akkor indítjuk meg, mikor akarjuk, s ha eső ered, egy pillanat alatt beszüntetjük a munkát, — legfeljebb pár előkészített kővén ázik meg, mit könnyebb

gazdászati gépet előállítani, mely ilyen magamforma kis gazdának is lehetővé teszi a megszerzést. — En is részesültem kedvező feltételben cseplőgépet vásárlásánál, mely szívességeért a tisztelt gépgyártulajdonos ur fogadja hálás köszönetemet. — Ha az igen tisztelt gépgyártó urhoz fordulnak földműves társaim, meg fogják látni, hogy nem csalokoznak, s a gépekről, — mik az okszerű gazdálkodásnál, habár kicsiben folytattának is, már-már nélkülözhetetlenek bizonyulnak — egészen más véleménynyel lesznek. — Meg kell tehát ragadni Vidats ur igéretét, kedvezményét minél előbb, nehogy úgy járjanak gazdátársaim, mint én is, addig haboztam a vétellel a nyár utójáig, hogy már majd alig kaptam. Tanácsos azt jó előre megrendelni.

Még egyet: a ki oly kedvező helyzetben van, hogy a cseplőgépek elég dolgot tud adni, annál jobb, az ilyen magamsorsu pedig másnak is vállalhat cseplést, a lelkes, tanító s jegyző urak legjobban fognak örülni, ha minden faluban találkozik ilyen vállalkozó. A géptulajdonos pedig tapasztalni fogja, hogy pár év alatt megkereste a gép árát. Sőt lehetne társaságban venni.

Azért irtam ez igénytelen buzdító sorokat, mint magyar földműves-gazda tisztelt gazda-társaimnak, obajtván ez által használni.

Öreg Csajági György, telkesgazda.



Pest, augusztus 6-án 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyezer hasábrattal petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Beesen: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Forrás az erdőben.

(Keleti Gusztáv tájképe.)

A tájfestmények azon neméhez tartozó kis kép, melyek nem szorulnak magyarázatra. Ha szembehunyva, csupán a címét ejtjük is ki, — különösen most a kánikula közepén, ama civilizált Saharában, melyet Pestnek nevezünk, — azonnal és kétszerezesen hajlandók leszünk azon nagy adag reális költsézetnek készséges elismerésére, mely benne rejlik, vagy a melyet sovárgó képzelettel belé fektet a szemlélő.

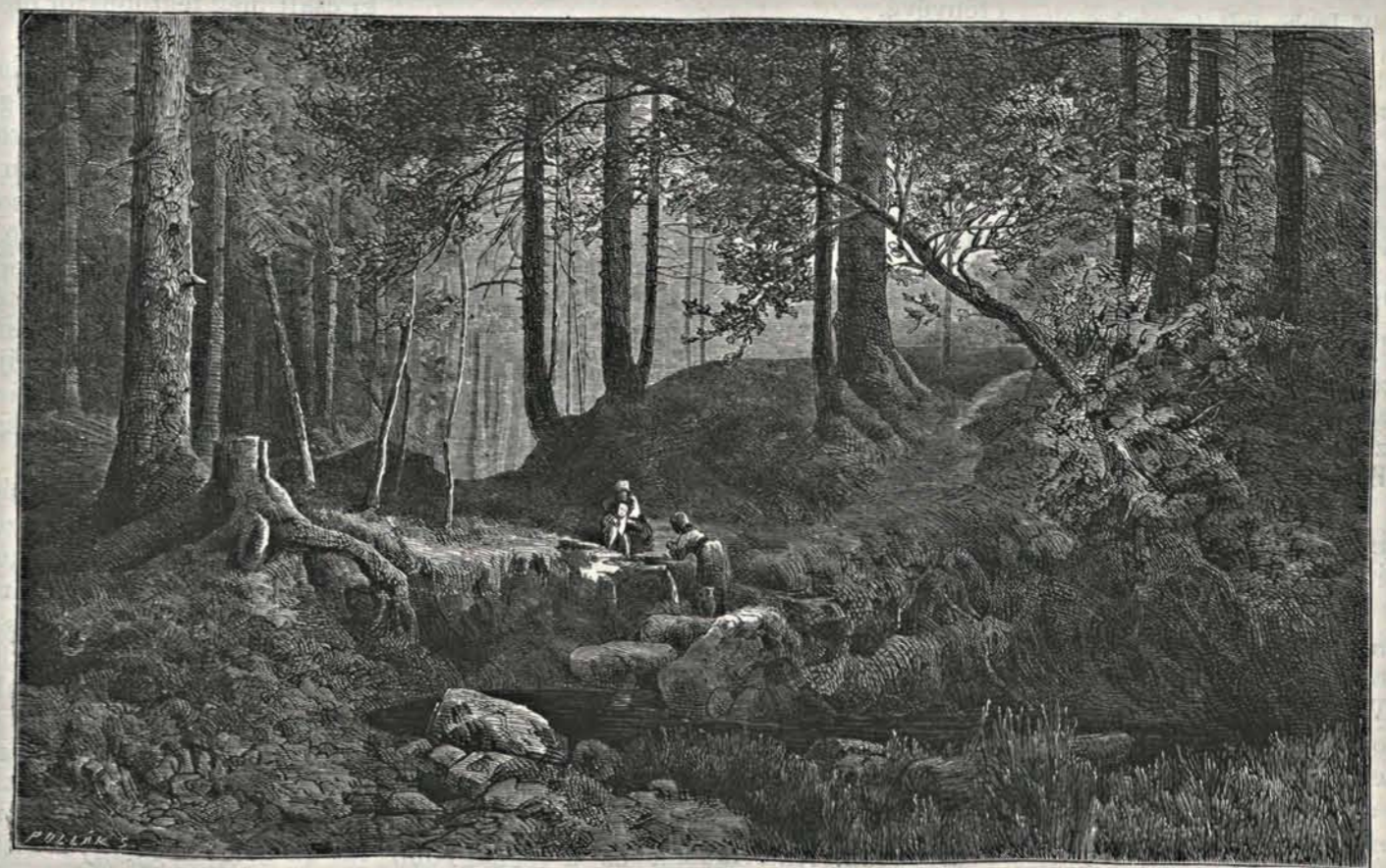
Hűvös, rejtett helyecske, illatos fenyőerdő sötétes mélyében. Lombátora nem oly áthatatlanul sűrű, hogy a napsugár jász fénycsík it-ott rést találva, rezgő arany-

nak kunyhója, az erdészlak ott van a domb megett, s a ruganyos gyepen alig látszik letaposott nyoma az ösvénynek, mely odavezet. Az özek és szarvasok nem rettegik szomszédságát, ők is ide járnak a forráshoz szomjukat oltani, mint a csöndes tanya népe, mert az erdész háza körében legbiztosabb, ott nem durrog a fegyver soha, küszöbén a vadászebek csaholása is elnémul. Itt szent a béke, s a vendég- és menedékgömb, kivált télen, az erdő vadjaira is kiterjed.

Aldott, csöndes, nyugtató erdei magány! — Nézek, és elmerengek rajtad, s

partjainak meztelen talaja, a kimosott szá- lakon függő mohfoszlányok, a kivágott hatalmas törzsnek feltakart gyökerei, a fel- színre került rendetlen össze-vissza hányt szikladarabok erőszakos küzdelemnek, az elemek pusztító harcának nyomait, egy korábbi állapot romjait mutatják. Most enyhet ad ugyan a szellő, meg a forrás vize, de mindkettőnek tán nemrég szélvész és felhőszakadás volt a neve, s a föld, a türel- mesebb, békésebb elem, hatalmasabb két testvére összeütkezésének megfizette az árát. Századokon át szeretettel táplált nö- vendéke, az óriás fenyőszál ledől, s a kibé- kült két el- lenlenség most ismét ver- senyt műkö- dik, hogy testvéreinek föltépett keblét új tenyészettel bo- rítsa, a le- döntött su- darak alját moh-párnás karszékkeké alakítsa.

Elátvány- ban nincs szomorító. Minden a mi becses élet- tünk, hiány és ellentéték által nyeri legmagasabb értékét. Az égnek kék nyílása is barna fel- hők keretében vagy eső után leg- sebb, és temetőben is gyönyörködtenek a virágok, mint küzdelmes, fáradalmas élet gondjai után a lelki nyugalom.



Forrás az erdőben. — (Saját olajfestménye után fira rajzolta Keleti Gusztáv.)

A nehéz kór

(göresők)

gyógyítható!

Utasiútvány, a nehéz kór (epileptikai göresöket) egy 9 év óta jónak tapasztalt nem gyógyszeres általános — egészségi szerrel a legrovidebb idő alatt gyökeresen gyógyítható. Kiadta Quante Ferenc Antal, gyártulajdonos, több rendjelek s érdemérmek stb. tulajdonosa Warendorfban Westfáliában; e füzetke a szerencsés gyógyításokat illetőleg számtalan, részben hivatalosan megállapított s megerősített bizonyítványokat s köszönetiratokat tartalmaz a világ mind az öt részéből. E füzetke a kiadó által közvetlen bérmentes megrendelésre, ingyért s szinte bérmentve küldetik meg. 1113 (2-4)

Iskola-értesítvény.

Alólírott a t. cz. szülőket értesíti, miszerint: 1) felsőbb kereskedelmi iskolája a nyilvánosság jellegével ruházott fel és megengedtetett, hogy jogérve- nyes bizonyítványokat adhasson ki: 2) hogy azon tanulók, kik az előirt előké- szület után felsőbb kereskedelmi iskolája két osztályát jó sikerrel végzendik, azon be- ces kedvezményben részesülnek, hogy minden további szigorlat nélkül az egyéves önkényes sorokban beléphet- nek; 3) hogy három alsóbb osztályát akként szervezte, miszerint azok egy önálló alre- aliskolával egyenlők legyenek, de a mellett a kereskedelmi igényeknek is fel- jelenek meg, miért is a 3-ik alreosztálytal párhuzamosan az eddigi 3-ik kereskedelmi osztály eredeti szervezetében azon tanonczok számára fog fennállni, kik az ebben nyitott elméleti kiképzéssel megelégedve azonnal a gyakorlatba akarnak átlépni.

A felvételi feltételeket, a havi és felvételi díjakat az évi tudósítvány tartalmazza. A rondes iskola év október 2-án, a beiratások szeptember 23-ával kezdődnek. 1121 (1-6)

Röser Miklós, tulajdonos igazgató. Posten, országút 4. sz. 1871. júliusban.

Mellbetegeket

értesítem arról,

miszerint mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt ha- sonszenvi orvos által sikeresen gyógyíthatnak.

Rendelvényi órák:

délután 2-től 4-ig.

Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet (ezelőtt vaczi-ut 24-ik szám.)

ERNST L.,

homöopath-orvos és szülész.

1045 (17-50)

Hetedik kiadás

(magyar nyelven negyedik)

A neml élet

útjával s veszélyei.

Értekezések a nemzés és neml betegségekről, az utóbbiak öv- és gyógy- módjaival. 1102 (11-13)

Függelékkel a bujakéri ragályzásról és Dr. Rod et, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosb öv- szeréről.

A férfi és női ivarszerak bonczatani ábráival. Ára: 1 uforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvéttel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:

Dr. Eiber V. P.

Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.